

basinus, que s'acosta al nostre nom per la forma material, però no s'hi presta el sentit (aplicat a teixit de tela fina), i essent un hellenisme, que solament usaren escriptors cultes i tècnics (Plini, Apuleu) bé cal descartar-lo. I res més ens queda sinó que fos quelcom de pre-romà, ço que restaria ben vague; si a còpia de temptejar no descobríssim un *carbasa* 'mena d'herba verinosa', hapax recollit per Columella; però fóra massa audaç imaginar que un adjectiu hipotètic derivat d'això (**carbasius*?) pogués designar un lloc infestat de males herbes. M'inclino a deixar-ho córrer. Encara més perquè la labial és constantment una *-b-*, mai *-v-* en *cap* de les mencions antigues. Cosa que ens obliga a partir d'un mot amb *-P-* intervocàlica: la transposició *Carb-* (*2b, c*) només en mencions rares i tardanes.

Prenent com a més versemblant una base *CREP-* s'hi pot conjecturar un ètimon *CREPIDINU*. El llatí *CREPIDO*, *-ĪDĪNIS*, fou clàssic, i usat per autors de tota mena, cultes i vulgars (Petroni), amb el sentit fonamental de 'sòcol' 'base d'un edifici' (Ciceró, Plini), 'pedestal', però també sentits topogràfics: no sols 'moll al llarg d'un riu', 'vorera d'un carrer'; sinó rústics: vom 'penyal acabat en cingle' (Virgili) i 'altiplanície o ras d'una muntanya' (Estaci). Qualsevol d'aquests convé al paisatge de *Carbasí* (menys, el fitònim *FEW*). Sabut que és mot parent del ll. *crepida* 'sandàlia', sembla que tots dos arrenquin del gr. *κρηπίς κρηπίδος*, però amb gran proliferació en llatí: *crepidarius*, *crepidatus* etc. Tinguem present també que l'it. *scarpa* 'sabata', ha donat l'accepció 'declivi exterior d'una muralla, d'on el mot internacional *scarpato*, *escarpat* etc.¹

Em decanto, doncs, a creure que *Carbasí* prové d'aquest ètimon **CREPIDINU*, amb el sentit de 'paratge escarpat' o 'roca encinglerada'; sigui com a derivat romànic de *CREPIDA* *-IDO*, sigui com a forma heteròclita de *CREPIDĪNEM*, assimilada al nostre sufix *-ĪNU*. Que la *i* de *crepido* fos llarga o breu en llatí és bastant indiferent, puix que també una *i* s'hauria dissimilat en *e* davant la tònica (*crepida* en hexàmetres de Virgili i Horaci). I segons la fonètica catalana, no s'havia de sincopear (cf. *entebeir* *TEPIDU*, *-IRE*, *encobeir*, *cobejar* etc.).

Alternativa amb *-s-*? N'hi hauria una, si fos un derivat del NP *CAPRASĪUS*: **Cabrasí*. No m'hi podria oposar del tot, tenint en compte que aquell és conegut en la forma regular *Cabrés* catalana, i no fóra objecció decisiva que no tinguem documentat el derivat (dim.? adj.?) en *-ĪNU*. ¿Amb anticipació de la *r* com en *craba*?; però el fet és que aquesta forma no és sinó un vulgarisme recent de Mallorca i dels Pirineus centrals. Però ens ha de deixar escèptics el fet que la inicial *Cr-* (o transposada la *r* a fi de la mateixa síl·laba: mai *-br-*) sigui constant en *totes* les mencions antigues i modernes de *Carbasí* tan copioses, i des de 1083.

Mn. J. Segura pretengué (*Veu del Monts*. 1897, 53), obeint a la seva idea fixa, que aquests *NLL* vénen d'un NP, provinent de *CRISPĪNUS*, que diu es troba en la

forma *Crebehi* en docs. de l'arxiu de Sta. Coloma; he-retgia fonètica: és evident que una *-P-* recolzada mai podia sonoritzar-se darrere *b*; i en afegir-hi que també hi troba una grafia *Cresbeyno*, ja no el podem creure (mai entre les 25 comprovades): o ho ha inventat per mor de la seva etimologia; o bé l'esforçat senyor, a còpia d'elucubrar etimologies i escriure-les, acabava per creure que havia trobat escrites les seves imaginacions.

¹ En última instància, com que totes les etimologies de l'it. *scarpa*, i *scarpino* (d'on el nostre manlleu *escarpí* [1363] han resultat arbitràries o impossibles, i ja vaig posar de relleu en el *DECH* (II, 687 i 1689 a40-70), que els aparents diminutius *scarpino* i *scarpetta* semblen estar documentat abans que *scarpa* (*scarpetta* en Boccaccio i fins Dante); i com que la *s-* pot ser l'augment emfàtic o pejoratiu que veiem en *sgualdrina* o *sbirro*, no seria massa audaç admetre que també aquests mots en definitiva provenguin del gr. *κρηπίς* i dels seus manlleus llatins.

DERIVATS de CARBÓ

Carbonero. Partida de la Vall d'Àneu (cf. *E.T.C.* I, 149), equivalent a *carboner*, amb *-o* pre-catalana (cf. *E.T.C.* I, 121-122).

Carbonils

Poblat abandonat que pertanyia a l'ajuntament d'Albanyà (Alt Empordà).

PRON. MOD.: *karbunil̩s* a Albanyà per JCor.

DOC. ANT. *Carboniles* a. 881 (Alart, *Cart.* 9); *St. Feliu de Carbonils* a. 1316 (*BABL* IV, 471); *Sti. Felicis de Carbonellis* a. 1362 (Alsius, *Nomenclátor*, 121) (aquí el NL ha estat trivialitzat per obra del comunísim *Carbonell*).

Carbonills, partida del terme de La Menera (Vallespir) (XXIV, 63), potser homònim, o idèntic a *Carbonils* perquè són municipis quasi limítrofs, suposant que les localitzacions siguin una mica laxes. En tot cas, almenys repetició, en la mateixa rodalia pirinenca.

ETIM. D'un derivat romànic en *-ĪLE* del ll. *CARBO*, *-ONIS* 'carbonera, indret on es fa carbonet'. Mot viu als Alps italians: Bergamo *carbunil* 'carbonera' (G. Rohlfs, *Historische Grammatik der Italienischen Sprache*, § 1080). Per a tals formacions en *-ĪLE*, veg. llistes als arts. *Cambrils* i *Cabrils*.

CARCAIXENT

La important ciutat de la Ribera Central del Xúquer.

PRON. MOD.: *karkašént*, 1935, J. Giner March; id. a Alzira, Beneixida, Simat i Carcaixent, Cor. 1962 (XXI, 98.2, 95.19, 183.4). Gentilici: *Carcaixentins* J. G. M. i MGadea, i com a malnom *carques* (*Terra del Xè* II, 101 i 63).

MENCIONS ANT. En el *Rept.*, com alq. d'Alzira